

SEVİNÇLİ BAZI HABERLER*

Es-selâmü aleyküm ve rahmetu'llâhi ve berekâtühû!..

Aziz ve sevgili Akra dinleyicileri!

Size bu seferki hitabım, bizim Elvan Tatil Köyümüzden... Belki kuş sesleri size de geliyordur mikrofondan... Kuşlar cıvıl cıvıldaşıyor. Karşımda o kadar renkli, güzel bir manzara var ki, tarif edemem. Pırıl pırıl güneş, karşımda mor renkli gelin duvakları... Arkasında daha başka çiçekler... Sol tarafta adını bilmediğim kırmızı çok güzel bir çiçek... Kademe kademe müstakil tatil evleri, bungalov diyorlar. Zeytin ağaçları, selvi ağaçları, okaliptüs ağaçları... Çok güzel bir yerden size telefon ediyorum.

Burada il mümessillerinin eğitimi münasebeti ile bulunuyorduk. Hitabım size buradan... Gününüz hayırlı olsun, cumanızı Allah mübarek eylesin...

Tabii, cuma günü herkesin cuma günü ama, ancak mü'minler bugünün faydalarından istifade edebiliyor. Allah-u Teâlâ Hazretleri bu güzel günün feyzinden, bereketinden faydalananlardan eylesin cümlelerinizi, cümlemizi...

* Bu konuşma; Merhum Dr. Metin Erkaya tarafından, titizlikle çalışılarak metne dönüştürülmüştür. Mekanı Cennet olsun.

a. Salât ü Selâmı Çok Eylemek

Size Peygamber SAS Efendimiz'in hadis-i şeriflerinden, sevinçli bazı haberleri ihtiva edenleri okumak istiyorum. Hazret-i Aişe-i Sıddîka Vâlidemiz'den rivayet edilmiş, Peygamber SAS Efendimiz'in okumak istediğim birinci hadis-i şerifi. Efendimiz SAS Hazretleri buyuruyorlar ki:¹

مَنْ سَرَّهُ أَنْ يَلْقَىٰ أَهْلًا عَزَّ وَجَلَّ غَدًا رَاضِيًا،
فَلْيُكْثِرِ الصَّلَاةَ عَلَيَّ

(الديلمى عن عائشة)

RE. 424/3 (*Men serrahû en yelka'llàhe azze ve celle gaden râdiyên, felyüksiru's-salâte aleyye*)
Sadaka rasûlü'llàh, fî mâ kâl, ev kemâ kâl.

Bu hadis-i şerifin mânâ-yı münîfi şöyle:

“—Kim Aziz ve Celil olan Allah'a yarın razı olarak kavuşmayı, onunla razı olarak karşılaşmayı arzu ediyorsa, karşılaşmaktan sevinç duyarsa, karşılaşması onu sevindirirse; (*felyüksiru's-salâte aleyye*) bana salât ü selâmı çok eylesin!” diyor Peygamber SAS Efendimiz.

Tabii, cuma günleri zaten size hatırlatıyordum; salât ü selâmı çok getirmenin çok sevaplı olduğunu, vazifeniz olduğunu, cuma günleri

¹ İbn-i Adiy, *Kâmil fi'd-Duafâ*, c.V, s.18; Cürçânî, *Târih-i Cürcan*; c.I, s.404, no:688; İbn-i Hacer, *Lisânü'l-Mîzân*, c.IV, s.303, no:852; Zehebî, *Mîzânü'l-İ'tidâl*, c.III, s.196, no:6103; Hz. Aişe RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.I, s.504, no:2229; *Câmiü'l-Ehâdis*, c.XX, s.391, no:22437.

de bunun özellikle gerektiğini hatırlatıyordum. Bugün de bu hadis denk geldi.

(*Men serrahû*) Yâni, “Kimi şöyle olmak sevindiriyorsa...” *Serra*, sevindirmek demek. *Sürur* kelimesini duymuşsunuzdur, sevinç mânâsına kullanılıyor. (*En yelka'llàhe azze ve celle gaden râdıyen*) *Gaden* demek, yarın demek ama, bu yarın ahiret demek. “Aziz ve Celîl olan Allah’a yarın ahirette razı olarak mülâkî olmayı, kavuşmayı, onunla razı olarak karşılaşmayı kim severse, böyle karşılaşmak kimi memnun edecekse; (*felyüksiru's-salâte aleyye*) o bana salât ü selâmı çok eylesin!”

Râdıyen, bir yoruma göre: “Allah kulundan razı olarak kavuşmak istiyorsa insan... Yâni Allah’ın kendisinden razı olarak onunla kavuşmak istiyorsa bir insan, Peygamber Efendimiz’e salât ü selâmı çok eylesin!..”

Öteki bir ihtimal daha var, bu *râdıyen* kelimesinden: “Kul razı olarak Allah’a kavuşmak isterse... Yâni, Allah-u Teâlâ Hazretleri kendisine ikram ve ihsânda bulunduğu için, o da memnun, mesrur; cennete girdiğinden sevinçli, afv ü mağfirete mazhar olduğundan şâd ü hürrem... Böyle bir durumla karşılaşmak isterse; Peygamber Efendimiz’e salât ü selâmı çok eylesin!..”

Peygamber Efendimiz’e salât ü selâm getirmek, sözle; “*Es-salâtü ve's-selâmü aleyke yâ rasûla'llâh*” veyahut, “*Allâhümme salli alâ seyyidinâ muhammedin ve alâ âlihî ve sahibihî ve men tebiahû bi-ihsânin*” gibi, salât ü selâm

sözleriyle oluyor. Namazların son oturuşunda da biliyorsunuz, tahiyyattan sonra salât ü selâm getiriliyor. Böylece, Allah-u Teâlâ Hazretleri'nin Kur'an-ı Kerim'de, salât ü selâm getirmeyi bize emretmesi, fiilen namazımız esnasında tahakkuk etmiş oluyor. Ama, (*felyüksiru's-salâte aleyye*) “Bana salât ü selâmı çokça eylesin!” buyuruyor bu hadis-i şerifte.

Şimdi sevgili dinleyiciler, İslâm'ın birtakım ibret alınacak çok mükemmel eğitim metodları var! İslâm'a göre birtakım sonuçları almak için, tabii bazı şeyleri yapmak lâzım!.. O gibi şeyleri yapa yapa, insan istenilen o sonuca ulaşabilir.

İşte onlardan birisi, Allah-u Teâlâ Hazretleri'ni zikretmektir. İnsan Allah'ı tanıyacak, ma'rifetullahı erecek... Allah'ı tanıdı mı, sevmemesi, aşık olmaması mümkün değil. Ma'rifetullahı erecek, muhabbetullahı erecek. Allah'ı seven, Allah'a aşık olan, Allah sevgisi ile dopdolu bir kul olacak...

“—Peki bu nasıl olur, bunun yolu, yöntemi ne? Nereden başlanacak, nereden tutturulacak bu iş?..”

Zikirde başlıyor. Allah Allah diye zikretmekten başlıyor. İnsan zikretti mi, bir şeyi çok söyleye söyleye, o onun zihninde yerleşiyor. Sonra ileriye doğru çalışma yapıldıkça, zikirde Allah'ın muhabbeti hasıl oluyor.

Tabii tasavvufta, tarikatlarda da Allah sevgisine ulaşmak amaç olduğundan, bu bakımdan Peygamber SAS'in ve Kur'an-ı Kerim'in emret-

tiği zikir işlemi, ameli, ibadeti yapıla yapıla, sonunda muhabbetullah müridin, dervişin kalbinde yerleşiyor. Yunus gibi oluyor, Mevlânâ gibi oluyor; Allah sevgisini her şeyden üstün tutan bir insan haline geliyor. Bir metod bu... Zikir-den gâye olan muhabbetullahı, ma'rifetullahı gitmek...

Salât ü selâm da öyle... Salât ü selâm da Peygamber Efendimiz'i anmaktan, ona selâm göndermekten, ona salevat getirmekten başlıyor; sonunda muhabbet-i Rasûlüllah'a ulaştırıyor insanı...

Rasûlüllah'ı sevmek, Rasûlüllah'a aşık olmak noktasına götürüyor. Hem mânevî bakımdan götürüyor, hem de maddî bir metod olarak götürüyor. Yâni buradan çıkınca insan yola, oraya varıyor. Mânevî bakımdan da, sevap kazanarak o noktaya varıyor.

Rasûlüllah'ı sevmek de, dinimizin ana esaslarından birisi. Çünkü Peygamber Efendimiz sahih hadis-i şeriflerde, Allah'ın emriyle bize bildirmiş ki, biz Rasûlüllah'ı anamızdan, babamızdan, evlâdımızdan, dünyadaki her şahıstan, her varlıktan daha çok sevmek durumundayız. Vazifemiz bu...

O sevgi hasıl olmayınca, insan gerçek mü'min olamıyor.

Hadis-i şerifte buyruluyor ki:²

أَلْ يُؤْمِنُ أَحَدُكُمْ حَتَّىٰ أَكُونَ أَحَبَّ إِلَيْهِ مِنْ وَالِدِهِ،
وَوَلَدِهِ، وَالنَّاسِ أَجْمَعِينَ

(حم.خ.م.ن.ه.حب.والدارمی عن أنس)

RE. 482/11 (*Lâ yu'minü ehadüküm hattâ ekûne ehabbe ileyhi min vâlidihî, ve veledihî, ve'n-nâsi ecmaîn.*) [Sizden hiç biriniz lâyıkiyla iman etmiş olmaz; beni anne babasından, çocuğundan ve bütün insanlardan daha fazla sevmedikçe...] buyruluyor.

Onun için, salât ü selâmı çokça getirmek lâzım!.. Salât ü selâm nasıl bir şekilde iş görüyor, insan salât ü selâm getirince mânevî bakımdan ne oluyor; onu anlatalım:

Bir insan salevât-ı şerife getirdiği zaman, o salât ü selâmı melekler Peygamber SAS Efendimiz'e tebliğ ediyorlar. Götürüyorlar, diyorlar ki:

² Buhârî, *Sahîh*, c.I, s.14, no:15; Müslim, *Sahîh*, c.I, s.67, no:44; Neseî, *Sünen*, c.VIII, s.114, no:5013; İbn-i Mâce, *Sünen*, c.I, s.26, no:67; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.III, s.177, no:12837; Dârimî, *Sünen*, c.II, s.397, no:2741; İbn-i Hibbân, *Sahîh*, c.I, s.405, no:179; Ebû Ya'lâ, *Müsned*, c.V, s.387, no:3049; Taberânî, *Mu'cemü'l-Evsat*, c.VIII, s.355, no:8859; Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.II, s.129, no:1374; Neseî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.VI, s.534, no:11744; Abd ibn-i Humeyd, *Müsned*, c.I, s.355, no:1175; Ebû Avâne, *Müsned*, c.I, s.41, no:90; Deylemî, *Müsnedü'l-Firdevs*, c.V, s.153, no:7792; Enes ibn-i Mâlik RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.I, s.29, no:70; *Câmiü'l-Ehâdis*, c.XVI, s.490, no:17360

“—Yâ Rasûlallah, sana filancanın oğlu filânca, veyahut falancanın kızı filânca salât ü selâm söyledi.” diye, annesinin babasının ismiyle, memleketiyle gidip bildiriyorlar.

Peygamber SAS Efendimiz de buyuruyor ki:

“—Bana Allah-u Teâlâ Hazretleri imkân verir, ben o salât ü selâmı alırım.”

Hani biz birbirimizle selâmlaştığımız zaman, nasıl birisi selâm veriyor, ötekisi de selâm alıyorsa; biz de Peygamber Efendimiz’e salât ü selâm getirince, Rasûlüllah Efendimiz de bize salât ü selâm getiriyor.

Tabii, salât ü selâm dua olduğundan, içinde dua mânâsı, güzel temenniler olduğundan, o salât ü selâmı Peygamber Efendimiz bize iade edince, o da bize salât ü selâm getirince ne oluyoruz?.. Rasûlüllah’ın duasına mazhar olmuş oluyoruz.

Rasûlüllah da duası reddedilmeyen, Allah’ın en sevgili kulu olduğu için, oradan hayra ermek başlıyor. İnsan salât ü selâm getirince, mânevî bakımdan önünde muazzam imkânlar açılıyor, yollar açılıyor, kapılar açılıyor ve sonunda çok güzel sonuçlara ulaşması mümkün oluyor.

Bu sonuç nereye varıyor?.. Ahirete varıyor. Ahirette Allah-u Teâlâ Hazretleri’nin huzuruna çıkmaya kadar gidiyor. Allah-u Teâlâ Hazretleri’nin huzuruna çıktığı zaman, Allah ondan razı, o Allah’ın kendisine verdiği ikramlardan razı, cennete girmekten memnun olmak istiyorsa bir insan, Peygamber Efendimiz’e salât ü selâmı çok eylesin!..

Bu bir müjdeli hadis-i şerif, çünkü bize bir güzel şeyi sağlıyor. Cennete girmek, Allah'ın kendisinden razı olduğu bir şekilde Allah'a kavuşmak çok güzel bir hedef... Bunu sağlayacak bir çareyi söylediği için, çok güzel bir hadis-i şerif.

b. Sof Giyinmek

İkinci hadis-i şerif yine aynı şekilde başlıyor:³

مَنْ سَرَّهُ أَنْ يَجِدَ حَالَوَةَ الْإِيمَانِ، فَلْيَلْبَسِ الصُّوفَ
تَذَكُّالَ لِرَبِّهِ عَزَّ وَجَلَّ

(الديلمى عن أبى هريرة)

RE. 424/4 (*Men serrahû en yecide halâvete'l-îmân, felyelbesi's- sûfe tezellülen li-rabbihî azze ve cel.*)

Bu da Ebû Hüreyre RA'dan rivayet edilmiş, bir hadis-i şerif. Tabii, niye ben bu hadis-i şerifleri peş peşe okuyorum. Hepsinde, “Kim şöyle bir durumda olmaktan memnun olacaksa, kimi şöyle bir durumda olmak, şöyle bir durumla karşılaşmak sevindirecekse...” diye başladığı için, sevindirici hadisleri size anlatmak istediğimden okuyorum. Onun için, böyle başlayan ikinci hadis-i şerifi de okudum.

³ Deylemî, *Müsnedü'l-Firdevs*, c.III, s.536, no:5671; İbn-i Adiy, *Kâmil fi'd- Duafâ*, c.III, s.252; Ebû Hüreyre RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.XV, s.302, no:41119; *Câmiü'l-Ehâdîs*, c.XX, s.381, no:22408.

Mânâ-yı şerifi şöyle:

(*Men serrahû en yecide halâvete'l-îmân*) “Kim imanın tadını hissetmek istiyorsa...” yahut tam tercümesi olarak, “İmanın tadını olanca lezzetiyle duymak kendisini sevindirecek olan kimse, böyle bir durumla karşılaşmaktan memnun olacak insan, (*felyelbesi's-sûfe tezellülen li-rabbihî azze ve cel*) Aziz ve Celîl olan Rabbinin huzurunda tevâzu göstermek için yün giysin!” Yâni, “Yün giyince Allah onu sever ve imanın lezzetini, tadını ona duyurur.”

Şimdi muhterem kardeşlerim, imanın bir lezzeti vardır, tadı vardır ki, tadına doyum olmaz. Mü'min bir insanın yürüyüşü başkadır, gülüşü başkadır, bakışı başkadır, hareketleri başkadır. Fedakârdır, cefakârdır, tatlıdır, sevimlidir, hizmet ehlidir... İmanın tadını tatmış olmak çok büyük bir nimet... İmanın böyle kendisine güzel duygular aşılması haline gelmek, çok güzel bir derece...

Herkese nasib olmuyor bu. İman güzel bir şey de, herkes imanın güzelliğini duyamıyor. Onun için herkes imana gelemiyor. Bâtıl inancı var, yanlış inancı var, taşa tapıyor, puta tapıyor, boş şeylere tapıyor, yanlışla tapıyor. İlmî olmayan, ilmen yanlışlığı belli olan şeylere tapıyor. Ama bırakamıyor, hakîkî imanı yakalayamıyor.

Neden?.. Allah nasib etmediği için. Allah sevmezse, iman nasib etmez. Allah sevmezse, imanın tadını duyurmaz. Hani anadan babadan müslüman, “*Lâ ilâhe illa'llâh, muhammedün rasûlü'llâh*” diyor, ama imanın tadını tadamamış,

duyamamış; günahlardan kendisini çekemiyor, ibadetlere gelemiyor. Neden?.. İmanın tadını tatmamış da ondan... Bîhaber, yâni habersiz geziyor. Anadan, babadan, aileden müslüman ama, tam böyle içine sindirememiş imanı... İmanın tadını hissedebilmek çok önemli bir nokta... İman, insanın içine sağlam olarak girdi mi, ve insan onun tadını iyice aldı mı, artık o çok hoş bir insan olur. Çok mutlu olur, dünyada ahirette bahtiyar olur.

“İmanın tadını duymak kendisini sevindirecek insan ne yapsın?.. Sof giysin, yâni yün giysin!” Sof, Arapça’da yün demek. Neden?.. (*Tezellülen li-rabbihî azze ve cel*) Allah-u Teâlâ Hazretleri mütevâzi kullarını sever; mütekebbir, kendini beğenmiş, burnu Kaf Dağı’nda, kimseyi beğenmez, herkese tepeden bakan, herkese çalım satan, caka yapan insanları sevmiyor Allah. Mütevâzi kullarını seviyor. Faziletli olsa da, kıymetli olsa da, mütevâzi olan kulları seviyor.

Peygamber SAS Efendimiz o kadar mütevâzi bir yaşam içindeydi ki, yün giyerdi. Kölelerle konuşurdu, fukaranın yanında otururdu, mütevâzi tavırlarla hareket ederdi. Kimseye tepeden baktığını hiç gören yok... Herkes canından çok sevecek durumda, onun o güzel ahlâkına hayran olurdu. Çok tevâzu sahibiydi.

Halbuki, Makâm-ı Mahmûd’un sahibiydi. Yâni, ondan daha yüksek makamlı bir beşer yok, bir insan yok... Adem neslinden bir şahıs yok onun makamına çıkacak. Cennette onun derecesi

Makâm-ı Mahmûd, en yüksek derece o... Ona hiç kimse ulaşamayacak ama, mütevâzi idi. Neden?.. Allah-u Teâlâ Hazretleri mütevâzi kulları sever, mütekebbir kulları sevmez.

O halde ne yapmak lâzım?.. Mütevâzi olmak lâzım, haddini bilmek lâzım, güzel huylu olmak lâzım, boynu bükük olmak lâzım!.. Şirret olmamak lâzım! Azametli, edalı, herkesin canını sıkacak tavırlı; böyle giyimine, kuşamına, parasına, puluna, mevkiine makamına dayanıp, güvenip de çalım satan bir insan olmamak lâzım!..

Tabii eskiden fakirâne kıyafet, sade kıyafet sof idi. Çünkü herkesin en basit geçim tarzı olan koyunu, keçisi vardı. Koyunun, keçinin tüyleri uzadığı zaman bunlar kırpılırdı. En basit usüllerle yün eğrilir, iplik yapılırdı. Ondan kumaş olurdu. Çok basit şekilde dokunurdu veya örülürdü. En ucuz malzeme yün idi. En sade giyim yünlü giyimdi.

Sahabe-i kiram da hep yün giymişlerdir. Çünkü hakîkten Hint'ten, Yemen'den gelen kumaşlar yoktu. O zaman öyle ince ipekli, veya daha başka bir malzemedan yapılmış pamuklu bir ince kumaş, son derece kıymetli idi. Çünkü sıcak tutmayacak, serin olacak diye herkes onu arardı. Yapımı zor olduğundan herkes elde edemezdi ve sof giyerdi. Onun için, sof giymek tevazuun alâmeti olmuştur. Fakirliğin, yoksulluğun sonucudur. Onun için, tasavvufta da Allah'ın rızasını kazanma yoluna giren kimseye, sôfî deniliyor. Yâni sof giyen, fukara, yoksul, mütevâzi insan demek oluyor.

İşte giyimini böyle yapan kimse, tevâzuan sof giyen kimse, imanın tadını tadar. Tevazu gösterdi mi, Allah ona imanın güzelliğini hissettirir, o duyguları nasib eder, imanın tadını tadar.

Demek ki, esas itibariyle mütevazi olmak iyi... Demek ki esas itibariyle, Allah'ın huzurunda tevâzuan, tevazu göstermek için, pek şatafatlı olmayacak şekilde giyinmek iyi... O zaman, insan iyi bir takım sonuçlara ulaşıyor, imanın tadını tadıyor, iyi müslüman olabiliyor.

Bu da ikinci hadis-i şerif.

c. Cemaatle Beraber Olmak

Aynı şekilde başlayan üçüncü bir hadis-i şerifi okumak istiyorum. Üçüncü hadis-i şerif de şu:⁴

مَنْ سَرَّهُ أَنْ يَسْكُنَ بِحُبُوحَةِ الْجَنَّةِ فَلْيَلْزِمِ
الْجَمَاعَةَ، فَإِنَّ الشَّيْطَانَ مَعَ الْوَاحِدِ، وَهُوَ مَعَ
الْإِثْنَيْنِ أَبْعَدُ

(الدَّيْلَمِيُّ عَنْ ابْنِ عَمْرٍ)

RE. 424/5 (*Menserrahû enyesküne buhbûhate'l-cenneh, felyelzemi'l-cemâah, feinne's-şeytâne mea'l-vâhid, ve hüve mea'l-isneyni eb'ad.*)

⁴ Deylemî, *Müsnedü'l-Firdevs*, c.III, s.536, no:5673; *Müsnedü's-Şâfiî*, c.I, s.244, no:1207; Kudâî, *Müsnedü's-Şihâb*, c.I, s.277, no:451; Hz. Ömer RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.I, s.207, no:1033; *Mecmaü'z-Zevâid*, c.V, s.406, no:9140;

Câmiü'l-Ehâdîs, c.XX, s.385, no:22421.

Abdullah ibn-i Ömer RA'dan rivayet edilmiş. Aynı kelimelerle, yâni (*Men serrahû*) “Kimi şu durumda olmak sevindirirse, sevince gark ederse...” diye başlıyor: (*Men serrahû en yesküne buhbûhate'l-cenneh*) “Cennetin buhbuhasında mesken tutmak, sâkin olmak, oturmak kimin hoşuna giderse, kimi memnun ederse, sevince gark ederse; (*felyelzemi'l-cemâah*) cemaate devam etsin, cemaatten ayrılmayın, cemaate yapışsın, sarılsın!”

Buhbûhate'l-cenneh, cennetin ortası demek. Cennetin ortası var, a'lâ yeri var, kenarı var, üstleri var, aşağıları var... “Cennetin ortasında mesken tutmak, sâkin olmak, oturmak istiyorsa bir insan, o güzel yeri kazanmak istiyorsa, cemaate müdâvim olacak, cemaatten kopmayacak.”

Cemaat ne demek?.. Topluluk demek, toplum demek. Yâni, insan camiye devam edecek, camideki toplumla namaz kılacak, ana cemaate devam edecek. Şehirlerde oturmak daha kıymetli sayılıyor. İslâm'a göre, tek başına tenhalarda, dağ başlarında oturmak makbul sayılmıyor. Hattâ bir hadis-i şerifte Peygamber SAS Efendimiz buyurmuş ki:⁵

⁵ Tirmizî, *Sünen*, c.IV, s.523, no:2256; Ebû Dâvud, *Sünen*, c.II, s.124, no:2859; Neseî, *Sünen*, c.VII, s.195, no:4309; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.I, s.357, no:3362; Beyhakî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.X, s.101, no:20040; Neseî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.III, s.154, no:4821; Ebû Nuaym, *Hilyetü'l-Evliyâ*, c.IV, s.72; Buhârî, *Târih-i Kebîr*, c.IX, s.70, no:649; Abdullah ibn-i Abbas RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.XV, s.406, no:41588; *Keşfü'l-Hafâ*, c.II, s.253, no:2499;

Câmiü'l-Ehâdîs, c.XX, s.401, no:4821.

مَنْ سَكَنَ الْبَادِيَةَ جَفَا

(ق. حم. د. ت. عن ابن عباس)

RE. 424/6 (*Men sekene'l-bâdiyyete cefâ*) “Kim böyle tenhalarda, yalnız yerlerde, köyde filân yaşarsa, orada mesken tutarsa, katılaştır. Yâni duyguları azalır, yüreğinin yumuşaklığı gider, katı yürekli bir insan olur.”

Hakîkaten öyle... Şehirde oturan bazı kimseleri ben tanıyorum, daha تنها bir yere gittiği zaman; köyde oturan bir kimse de daha تنها bir yere, yalnız bir yere gittiği zaman, zamanla duyguları, iç alemi kararıyor ve zayıflıyor. Onun için, şehirde oturmak tavsiye edilmiş. Şehirde ilim var, topluluk var, cemaat var, bir şeyler öğrenmek var, insanların birbirleriyle yardımlaşması var. İslâm'da bu makbul tutulmuş.

Tabii, hemen hatırina gelecek, bazı kimselerin uzlete çekilmesi ve ibadet etmesi de anlatılıyor ya İslâm tarihinde... O nedir?.. O tabii, bir müddet çalışmak ve birtakım çalışmalarını tamamlayıp belli bir sonuca ulaşmak içindir. Devamlı tavsiye edilen bir şey değildir, eğitim içindir.

Üniversiteler genellikle şehirden uzak bir yerde kuruluyor, kampüsleri oluyor. Hani şehrin eğlencesinden, öğrenciyi çalışmaktan alıkoyacak engellerden uzaklaşılsın diye... Hattâ çocuk bir imtihana hazırlanacağı zaman, odasına kapanıyor. Yâni, evdeki insanlardan bile ayrılıyor. Bu bir eğitim için yapılıyor.

Bir şeyi başarmak için bir müddet uzlet, yâni yalnızlığa çekilmek vardır, olur, doğrudur. Hakîkaten insan böyle bir yalnız yere, halvete çekilirse, uzlete çekilirse, bir müddet eğitim görürse; o zaman gönlü nurlanır, o eğitimin sonunda iç alemi ilerler, aydınlanır ve güzel sonuçlara ulaşır. Tabii, bu müstesnâ... Ama insan devamlı toplumdan kaçarsa, insanlardan kaçarsa, tenhalarda durursa, bu doğru değil... İslâm bunu istemiyor; cemaati, toplumda beraberce yaşamayı teşvik ediyor ve yalnız, tek kalmayı uygun görmüyor.

Sürüden ayrılanı kurt kapar dedikleri gibi, cemaatten ayrılan da zarar görür. Bir takım iyilikleri öğrenemez, birtakım kötülüklerden korunamaz diye, toplum hayatını teşvik ediyor İslâm... Hadis-i şerifin devamı konuyu biraz daha açıklıyor:

(Feinne'ş-şeytâne mea'l-vâhid) “Çünkü şeytan tek insanla beraber olur.” Yâni, şeytan bir insanı tek olarak gördüğü zaman, yanına yanaşır, vesvese verir. İçine kötü duyguları aşılamağa çalışır. Onu kötü yollara çekmeğe çalışır, günah işletmeğe çalışır.

“Şeytan bir kişinin yanına cesaret edip yanaşır. *(Ve hüve mea'l- isneyni eb'ad.)* Ama, iki kişi oldu mu, onlardan biraz daha uzak durur.” Bu ne demek?.. İki müslüman bir araya geldi mi, birbirlerine dînî bakımdan yardımcı olurlar demek.

Hakîkaten bir hadis-i şerifte Peygamber Efendimiz buyurmuş ki:⁶

مَثَلُ الْمُؤْمِنِينَ إِذَا التَّقِيَا، مَثَلُ الْيَدَيْنِ يَغْسِلُ
إِحْدَاهُمَا الْأُخْرَى

RE. 392/1 (*Meselü'l-mü'mineyni ize'ltekayâ, meselü'l-yedeyni yağsilü ihdâhüme'l-uhrâ*)
“Birbiriyle karşılaşan iki müslümanın misali, biri diğerini yıkayan iki el gibidir. Eller nasıl birbirlerini yıkıyorsa, müslümanın da birisi ötekisine fayda sağlar.”

Hani sabunu elimize alıyoruz, iki eli birbirine oğuşturarak, elin içini, dışını, parmak aralarını, her yeri güzelce köpürtüp, tertemiz elimizi yıkıyoruz. Tek elle insan elini yıkayabilir mi?.. Yıkayamaz. Ne avucunun içini yıkayabilir, ne dış tarafını yıkayabilir. Hani düşünelim ki, bir insanın bir eli var, ikinci eli yok... O zaman, o elinin tam yıkanması mümkün olmayacak. İki el oldu mu, birbirini yıkar.

İki müslüman da bir araya geldi mi, birisi ötekisini yıkayan iki el gibi olurlar, birisi ötekisine fayda sağlar. Günahlarını affettirirler. İyi şeyleri beraber yapmakta teşvikçi olurlar, hatırlatıcı olurlar:

⁶ Deylemî, *Müsnedü'l-Firdevs*, c.IV, s.132, no:6411; Enes ibn-i Mâlik RA'dan.

İbn-i Asâkir, *Târih-i Dimaşk*, c.XXI, s.444; Selmân-ı Fârisî RA'dan.

Câmiü'l-Ehâdis, c.XIX, s.386, no:21028.

“—Gel namazı kılalım! Namaz kaçıyor kardeşim, aman abdestini al gel de, vaktinde bu işi eda edelim!” derler.

Sabah namazına kalkmamışsa, tak tak kapısını çalar: “—Kardeşim, haydi bakalım, sabah namazının vakti geldi, kılalım!” der.

Veyahut daha uyanık kimselerse, daha akıllı uslu, İslâmî bakımdan kuvvetli kimselerse;

“—Kardeşim, haydi teheccüd namazına kalkalım!” derler. Çünkü müslümanın asıl kalkma gayreti teheccüde olacak.

Gecenin o mübarek zamanında, seher vakti dediğimiz;

*Dağlar ile taşlar ile,
Çağırayım Mevlâm seni;
Seherlerde kuşlar ile,
Çağırayım Mevlâm seni!*

Yunus’un dediği, seher vakti ne demek?.. Gecenin son saatleri demek... Daha fecir atmadan, imsak kesilmeden önceki zamanlar demek. O zamanlar makbul tabii...

O zaman hanım beyini kaldırırsa, çok sevaba girer. Bey hanımını kaldırırsa, çok çok sevaba girer. Evin reisi evi kaldırırsa; “—Kalkın bakalım, mübarek seher vaktinde abdest alın da biraz namaz kılın! Kur’an okuyalım!” filân diye kaldırırsa, çoksevap olur.

Demek ki, iki kişi oldu mu, şeytan yanlarına yanaşmakta daha tehlike seziyor, uzak duruyor.

Pekiye üç kişi olursa?.. Üç kişi bir cemaat demektir. Arapça'da tam bir cemaat olmak için çoğul üçle başlıyor. Çünkü iki kişi için, tesniye, yâni ikil sîgası var. Çoğul olabilmesi için, en aşağı üç olması lâzım!..

Üç kişi oldu mu bir cemaattir. "Üç müslüman bir araya geldi mi, artık şeytan onlara hiç yanaşamaz." diye başka hadis-i şerifler var.

İnsanın yaptığı zaman sevineceği üç olayı bize hatırlatmış oldu bu hadis-i şerifler:

Peygamber Efendimiz'e salât ü selâmı çok etmek... Öyle olduğu zaman, yarın Allah kendisinden razı, kendisi Allah'ın verdiği ikramlardan memnun, razı olarak Allah'a kavuşur. Onun için salât ü selâmı çok edecek.

Eğer imanın tadını duymaktan memnurluk duyacaksa, öyle bir şey istiyorsa; mütevâzı giyinecek, sof giyinecek...

Eğer cennetin orta yerinde, güzel yerinde mesken tutmak istiyorsa, o zaman cemaate müdâvim olacak, cemaatten, topluluktan kopmayacak, toplumdan kaçmayacak. Çünkü tek oldu mu, şeytan yanına gelir, mânevî bakımdan da zarara uğrar. İki kişi ile olduğu zaman, şeytan daha da uzak kalır.

Tabii, yine deminki şeye, yâni halvet ve uzlet dediğimiz tasavvufî eğitime dönecek olursak; orada tek başına kalmıyor mu?.. Hayır, orada tek başına kalmıyor. Bir kere ibadethanede halvete girdiği için, o tek sayılmaz. Kendisini terbiye eden şeyhi var, zaman zaman yanına geliyor.

Ondan sonra, zikir yapacak. Zikir hakkında da buyrulmuş ki:⁷

الْحُصُونُ لِلْمُؤْمِنِينَ مِنَ الشَّيْطَانِ ثَالِثٌ: الْمَسْجِدُ
حِصْنٌ، وَذِكْرُ أَهْلِ حِصْنٍ، وَقِرَاءَةُ الْقُرْآنِ حِصْنٌ
(منبهات عن كعب الألبار)

(*El-husünü li'l-mü'minîne mine'şeytâni selâsün*) “Mü'minleri şeytandan koruyacak kale üçtür. Kaleye sığınanın yanına, şeytan hiç gelemmez.

(*El-mescidü hısnün*) ‘Mescid kaledir, mescide şeytan gelemmez.’ Mescide ibadet kasdıyla gelmiş insana, şeytan zarar veremez.

(*Ve zikru'llâhi hısnün*) ‘Zikrullah da kaledir. Zikreden kimsenin yanına şeytan sokulamaz!’ diyor Peygamber Efendimiz.

(*Ve kırâeti'l-kur'âni hısnün*) ‘Kur'an-ı Kerim kaledir, Kur'an okuyanın yanına şeytan gelemmez.’

O bakımdan, halvette olan kimse kale içinde kaleye sığınmış gibi olduğundan, öteki dışarıda tek başına kalan, toplumdaki kaçarak tehada tek başına kalan bir insan gibi olmuyor.

Bir de demin bir hadis-i şerif okumuştum. “Bâdiyede, çölde tek başına kalan bir insanın kalbi katılaştır, kararır, duyguları körelir.” diye bir hadis-i şerif.

⁷ İbn-i Ebî Şeybe, *Musannef*, c.XIII, s.318, no:35756; Hünnâd, *Zühd*, c.II, s.473, no:958; Abdurrahman ibn-i Ma'kıl RA'dan.

Onun tamamını okuyalım:⁸

مَنْ سَكَنَ الْبَادِيَةَ جَفَا، وَمَنْ تَبِعَ الصَّيْدَ غَفَلَ،
وَمَنْ أَتَى السُّلْطَانَ افْتُنَّ

(ق. حم. د. ت. عن ابن عباس)

RE. 424/6 (*Men sekene'l-bâdiyete cefâ*) “Kim çölde oturmayı isterse...” Tabii Araplarda şehrin dışı çöldür. Çölde çadır kurup oturabilir. Yamaçları var, iki tepe arasındaki yerleri var. Oturacağı yerler olabilir. Oturur ama, işte o zaman kalbi kararır, duyguları köreler, katılaşıp gider.

(*Ve men ittebea's-sayda gafele*) “Kim av peşinde koşarsa, o da gâfil olur. Yâni gaflet kendisini sarar.” Bu av peşinde koşturmak da, makbul bir iş sayılmamış.

Tabii, insan niçin av avlanmak ihtiyacını duyuyor?.. Geçim için, yaşamak için... İnsanoğlu yaşamak için bir şeyler yiyecek. Tabii bu, kuş avlamak, balık avlamak, ceylan avlamak, çeşitli yenilebilen varlıkları, besmele çekerek avlamak ve yemek sûretiyle hayatını devam ettirebilir. Çünkü şimdiki gibi yaşam imkânları eskiden çok bol değildi.

⁸ Tirmizî, *Sünen*, c.IV, s.523, no:2256; Ebû Dâvud, *Sünen*, c.II, s.124, no:2859; Neseî, *Sünen*, c.VII, s.195, no:4309; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.I, s.357, no:3362; Beyhakî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.X, s.101, no:20040; Neseî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.III, s.154, no:4821; Ebû Nuaym, *Hilyetü'l-Evliyâ*, c.IV, s.72; Buhârî, *Târih-i Kebîr*, c.IX, s.70, no:649; Abdullah ibn-i Abbas RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.XV, s.406, no:41588; *Keşfü'l-Hafâ*, c.II, s.253, no:2499;

Câmiü'l-Ehâdîs, c.XX, s.401, no:4821.

Yaşamak için için insanın böyle birtakım çalışmalar yapıp, bazı şeyleri yakalaması gerekiyordu.

Hattâ askeriyeenin komando eğitim birlikleri vardır. Eğridir'de komando okulu var. Orada komando olarak yetiştirilen subaylar, erler, paraşütle bir bilmediği araziye indirilerek, uzun zaman orada kalmak zorunda kalabilir, askerî harekâtın gereği olarak... Onlara dağda bayırda hangi otları yiyecek, otlarla hayatını nasıl devam ettirecek; susuz kalırsa, suyu nerden temin edecek; hangi hayvanları avlayabilir, nasıl yiyebilir; hangileri uygundur, değildir, onları öğretirler komando okulunda... Çünkü yaşamını sürdürme mücadelesi...

Eskiden de öyleydi tabii... Süpermarketler, hipermarketler, bakkallar, fırınlar büyük şehirlerde... Onların olmadığı yerlerde insanlar çok sıkıntılar çekiyorlardı.

Bir de tabii, şimdi Arabistan yarmadasında ve ekvator mıntıkasındaki sıcak ülkelerde, artık havayı serinleten, rutubetlendiren elektrikli cihazlar var. Kışın ısındığımız gibi, yazın da soğumayı sağlayan aletler var... Su olmayan yerde sondajlar yapılıyor, su bulunuyor. Işık olmayan yere elektrik götürüyor medeniyet... Yâni her türlü yaşam şartları sağlanabiliyor, her yerde yaşanabiliyor.

Ama eskiden bazı yerlerde yaşamak çok zor olduğundan, insanlar oralarda durmazlardı. Durmayınca da, insanların toplum hayatında yaşamaları için gerekli yardımlaşma olmuyordu.

Çok az insan kaldığı için, buğdayını kendisi öğütecek, hamurunu kendisi yoğuracak, ekmeğini kendisi pişirecek, gıdasını kendisi sağlayacak... Hayat zorlaşıyordu.

O zaman tabii, avlanmak zorunda kalıyorlardı. Ama bunu böyle bir meslek olarak devamlı yapan insanın kalbi katılaştır. İşte neticede avcılık da, bir can yakmak oluyor, bir mahlûku yakalamak oluyor. Bunu da adet haline getirdiği zaman, çok makbul bir iş değil... Hele bunun zevk için yapılması, daha da yanlış bir şey oluyor. O zaman gerçekten gâfil bir insan durumuna düşüyor insan; kalbi kararıyor, gaflet kendisini sarıyor.

(*Ve men ete's-sultàn, ifteten*) “Kim sultanın yanına varırsa, o da bir çok fitnelere, fesadlara bulaşır.” diye hadis-i şerifin sonu da böyle bitmiş. İslâm'da tabii bu da önemli... Yâni iktidar sahibi, mal sahibi, mülk sahibi, yönetimde sözü olan insanların yanına, ancak bir işi olduğu zaman insan işini görmek için gidebilir. Bir hacetini anlatmak için gidebilir. Fakat onların yanına fazla yanaşan, onlara dalkavukluk yapan kimseler, sonunda birtakım işlere bulaşırlar, birtakım belâlara düşer olurlar. Mânevî bakımdan zararlı birtakım işler başlarına gelebilir.

Onun için o gibi yerlere pek gitmek tavsiye edilmemiş İslâm'da... İhtiyaç olmadıkça gitmek tavsiye edilmemiş. Mevki sahibi, makam sahibi, para sahibi, pul sahibi insanlara dalkavukluk yapmak uygun değil. Onlara o maksatla yanaşmak da şiddetle yasak kılınmış.

Hattâ bu arada yeri gelmişken, bir hadis-i şerif daha okuyalım:⁹

مَنْ سُوِّدَ اسْمُهُ مَعَ إِمَامٍ جَائِرٍ، حَشَرَ مَعَهُ يَوْمَ
الْقِيَامَةِ

(قط. خط. عن مجاهد مرسل)

RE. 424/13 (*Men süvvide'smühû mea imâmin câir, huşıra meahû yevme'l-kıyâmeh.*) “İsmi cevr ü cefâ edici bir hükümdarın, söz sahibi, idare sahibi insanın yanında yazılan, yâni onun maiyetinde olan bir kimse, kıyamet gününde o cevr ü cefâ sahibi, zalim idareci ile beraber haşrolur.” Yâni, onunla beraber cehennem ateşinde yanar. İsmi onunla beraber olanın, cismi de ahirette onunla beraber azab görür. Onun için, onlara yanaşmak pek uygun görülmemiş.

Tabii, sultanların, saltanat sahibi, idare sahibi, güç kuvvet sahibi insanların umûmiyetle kendileri de tehlike altındadır. Nasıl tehlike altındadır?.. Elinde iktidar olan insan iktidarına mağrur olur, benim gücüm kuvvetim var diye huyu değişir, sağa sola bağırmağa, çağırmağa başlar. Belki duygularına hâkim olamayıp zulmetmeğe başlar. O da onun mahvolmasına sebep olur.

⁹ Hatîb-i Bağdâdî, *el-Müttefik ve'l-Müfterik*, c.II, s.132, no:319; Mücâhid Rh.A'ten.

Kenzü'l-Ummâl, c.6, s.132, no:14952; *Câmiü'l-Ehâdîs*, c.XX, s.417, no:22503.

İdareci nasıl olacak?.. Adil olacak. İdareciliğin vaz geçilmez şartı, doğru olması, dürüst olması, adaletli olmasıdır. Öyle olmadığı zaman, tabii çok kötü bir akıbeta düçar olacağı belirtiliyor. Adaletli olduğu zaman, Arş'ın gölgesinde gölgelenecek; zalim olduğu zaman da cehennemde yanacak diye bildiriliyor.

Genellikle idareciler bu gibi kusurlara bulaştıkları için, yâni idareciliğin yapısında böyle bir şey olduğundan, iktidar sahibi olmanın yapısında böyle bir şey olduğundan, sultanların yanına gitmek de halka pek tavsiye edilmemiş. Dalkavukluk yapmasınlar, onların kötülüklerine bulaşmasınlar diye. Burada ince bir nokta bu.

Tabii, dikkat etmesi lâzım müslümanın... Peygamber Efendimiz'in hadis-i şeriflerine göre, nereye gidip nereye gitmeyeceğini, neyi yapacağını, neyi yapmayacağını ölçüp biçmesi lâzım!.. Zalimlerin yanında durmamak lâzım! Zalimlere meyletmemek lâzım, zalimleri desteklememek lâzım! O zaman cehennem ateşi onlara da dokunur.

وَالَّذِينَ ظَلَمُوا فَتَمَسَّكُمُ النَّارُ

(هود: ۱۱۳)

(*Ve lâ terkenû ile'llezîne zalemû fetemesse-kümü'n-nâr.*) “Zalimlere meyletmeyin, destek olmayın, onlarla beraber bulunmayın; sonra onların uğrayacağı azab size de gelir, sizi de bulur, sizi de Allah cezalandırır.” (Hûd, 11/113)

Allah-u Teâlâ Hazretleri cümlemizi güzel huylara sahib eylesin...

Güzel ömür sürmeyi nasib eylesin...

Yanlış işler yapmamayı nasib etsin...

Şeytana uymamayı nasib etsin...

Sevgili Akra dinleyicileri, iki cihanda mutlu olalım... Allah-u Teâlâ Hazretleri'nin sevdiği kul olarak yaşayalım, ahirette de sevdiği kullarını topladığı cennetine girelim... Cemâlini müşahede zevkine, şerefine nâil olalım... Allah-u Teâlâ Hazretleri'nin rıdvân- ı ekberine nâil olalım... Allah'ın lütfuyla, keremiyle.

Es-selâmü aleyküm ve rahmetu'llâhi ve berekâtühû, aziz ve sevgili Akra dinleyicileri!..

Prof. Dr. Mahmud Es'ad COŞAN

21. 06. 1996 - İzmir

[Bütün CUMA SOHBETLERİ'ne PDF olarak ulaşmak için tıklayınız.](#)

